

Zouhar, Jan

[Mészáros, András. Dejiny maďarskej filozofie]

Studia philosophica. 2014, vol. 61, iss. 1, pp. 100-

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130037>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Ondrej Mészáros, *Dejiny maďarskej filozofie*, Bratislava: Veda 2013, 272 s.

Hned v úvodu své práce se profesor bratislavské Univerzity Komenského Ondrej Mészáros ptá, proč jsou dějiny maďarské filozofie ve slovenštině potřebné. Odpověď na tuto otázku má pak podle něho více rovin. Nejen platí, že poznání dějin myšlení sousedních národů je předpokladem proniknutí do jejich kultury, ale v případě vztahu Maďarů a Slováků, kteří spolu prožili mnoho staletí v jednom státě a sdíleli společný politický a kulturní prostor, je to výpověď i o samotných Slovácích. Dějiny slovenské filozofie však společný uherský kontext po roce 1844 často opomíjejí. O. Mészáros v obsahově zajímavém a metodologicky promyšleném úvodu připomíná, že se filozofie na uherských školách vyučovala až do roku 1844 v latině, potom v němčině a maďarštině. Svou analýzu dějin maďarské filozofie opírá o několik výchozích tezí: maďarská a slovenská filozofie mají své kořeny ve školské filozofii, která se vyučovala na lyceích a v katolických a evangelických kolejích, školská filozofie v Uhersku sledovala trendy filozofie světové, byla nacionálně indiferentní a školská filozofie není národní filozofií.

Národní filozofie se vydělují z tradice uherské školské filozofie používáním národního jazyka. Tak se v první polovině 19. století začínají utvářet maďarská i slovenská filozofie. Maďarská filozofie se od té doby institucionalizuje (Maďarská učená společnost, filozofické časopisy, univerzity v Budapešti a Kluži) a profesionalizuje. Periodizace jejího vývoje přinesla už v dřívější literatuře dva přístupy. Ten první vychází z chronologie, ten druhý (Ódón Szélenyi), který Mészáros pokládá za více inspirující, hledá vnitřní logiku historického pohybu maďar-

ského filozofického myšlení. Mészáros vychází ze Szélenyiho pojetí. První období (od konce 16. do konce 18. století) představuje ve stručné podobě, podrobně se zabývá až druhým obdobím, které má kořeny v osvícenství a ve sporu o Kanta a vrcholí po vytvoření maďarské filozofické terminologie vznikem filozofických institucí, třetí období od konce 19. století pak přináší profesionalizaci maďarských filozofů.

Práce má promyšlenou strukturu – po úvodních kapitolách (Interpretácie tzv. národnej filozofie v historiografii maďarskej filozofie, Predhistórie maďarskej filozofie) následují dva obsáhlé oddíly – Proces inštitucionalizácie a profesionalizácie maďarskej filozofie a Profesionálna filozofia. Tento druhý oddíl se v první části věnuje mj. pozitivismu, novokantovství, filozofii vědy, Lukáčovu předmarxistickému období, křesťanské filozofii, v druhé části hegemonii marxistické filozofie po roce 1945 a v třetí současné maďarské filozofii. Text je podán přitažlivým jazykem, orientaci usnadňuje podrobný jmenný rejstřík, přehlednosti by však prospělo, kdyby bylo jasněji přiblíženo institucionální univerzitní pozadí maďarské filozofie (kde a kdy v Uhrách a Maďarsku existovaly a existují univerzity s filozofickými katedrami a s určitým zaměřením).

Ondrej Mészáros svými *Dejinami maďarskej filozofie* navázal na své předchozí práce *Školská filozofia v bývalom Hornom Uhorsku* (Bratislava: Veda 2008) a *A filozófia Magyarországon* (Bratislava: Kalligram 2000) a využil přitom tvůrčím způsobem nové současné výsledky výzkumu dějin filozofie a literatury v Uhrách. Jeho práce přináší dobrou a prospěšnou orientaci v oblasti, která je významnou součástí našeho středoevropského prostoru.

Jan Zouhar